

אוניברסיטת תל-אביב
אסא כשר
פרופסור אמריטוס מהקתדרה לאתיקה מקצועית ולפילוסופיה של הפרקטיקה
ופרופסור אמריטוס לפילוסופיה
רמת-אביב, תל-אביב 67798 * Kasher@post.tau.ac.il

י"ט בשבט תשע"ו
29 בינואר 2016

חוות דעת

הובאה לתשומת לבי הצעת חוק לטיפול בכתות פוגעניות התשע"ה-2015 והתבקשתי לחוות עליה את דעתי.

הנה, בקיצור רב, עיקרי דעתי על הצעת החוק האמורה:

1. הצעת החוק אינה הולמת את עקרונות היסוד, המוסריים והמשפטיים, של מדינת ישראל, גם בהיותה מדינה דמוקרטית וגם בהיותה מדינה יהודית, מדינת הלאום של העם היהודי.
2. מדינה דמוקרטית שומרת בקפידה על חופש הדת ועל חופש ההתארגנות של אזרחיה. כל מגבלה המוטלת על חופש הדת ועל חופש ההתארגנות חייבת לעמוד במבחנים נוקשים של התכלית הראויה והמידה הדרושה.
3. עבירה על החוק במסגרת זרם דתי כלשהו או במסגרת התארגנות אזרחית כלשהי טעונה טיפול, כמקובל, בידי הרשויות הממונות על אכיפת החוק. כל צעד מעשי החורג מן הטיפול של המשטרה והפרקליטות בחשד נתון לעבירה פלילית מסוימת, הוא פסול.
4. הרצון למנוע עבירות פליליות במסגרת זרם דתי או התארגנות אזרחית אינו תכלית ראויה להטלת מגבלה חוקית על הפעילות הכוללת של הזרם הדתי או ההתארגנות האזרחית.
5. הפגיעה בעומדים בראש זרם דתי או התארגנות אזרחית שנעשתה במסגרתם עבירה וחילוט רכוש, מבלי שהוא עצמו קשור במישרין בעבירה הנתונה, היא פגיעה בחופש הדת ובחופש ההתארגנות הרבה מעבר למידה הדרושה כדי להילחם בעבירה שבוצעה במסגרתם.
6. מדינת הלאום של העם היהודי חייבת לשמר בהליכותיה את זיכרון הצעדים שנעשו בתולדות העם היהודי כדי להצר את צעדי המאמינים, בזרמים דתיים ובהתארגנויות אזרחיות. כל חקיקה שהיינו נתקלים בה במדינה כלשהי בימינו, שהיה בה כדי ליצור מסגרת חוקית שניתן להשתמש בה כדי להצר את צעדיו של זרם יהודי דתי או התארגנות אזרחית של יהודים, הייתה נתקלת בהתנגדות מוצדקת של רבים מאתנו ואולי אף של מוסדות המדינה.
7. החוק המוצע יוצר מנגנון שניתן יהיה להשתמש בו לרעה לפגיעה בחופש הדת ובחופש ההתארגנות של קבוצות מיעוט ייחודיות.

8. החוק לקוי לא רק ברעיון העיקרי שלו אלא גם בכל אחד מסעיפיו. אתן דוגמה אחת: החוק גורם למינוי אפוטרופוס למי שנמצא בהשפעה של קבוצה שהוגדרה בתור "כת פוגענית", בלי שום קשר להקשר של עבירה ביחס לקטין, לדוגמה. אם ההשפעה היא בתחום הצמחונות או הטבעונות או בתחום הלבוש הצנוע, די בה כדי לפרק את יחסי המשפחה הנתונים ולמנות אפוטרופוס. זוהי תוצאה בלתי נסבלת של החוק המוצע.
9. אשר על כן, אני בדעה כי לא מן הראוי לאמץ את הצעת החוק האמורה. אני מקווה שוועדת השרים לענייני חקיקה תחליט שהיא מתנגדת להצעת חוק זו.

בברכה,

פרופ' אסא כשר